

Ä

Suomalaisia

Kasvu - Nimejä.

kokoi ja järjesti

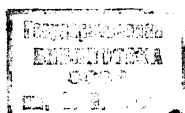
A. Rm.

(Afttryck ur Tidskriften Suomi 1850.)

Helsingfors,
Finska Litteratur-Sällskapets Tryckeri,
1851.

Ä

Imprimatur: H. Molander.

49272 68

Suomalaisia kasvu-nimejä

kokoi

H. A. Reinholm.

Turun muinainen Rohvessori *Tillandz*, sama mies joka ensin sai Akatemian leikkaus-huoneenki alkuun, on myös se, joka Suomen Kasvuttarelle (*Flora*) ensimmäisen ja tähänasti ainuvan kirjan teki: »*Catalogus Plantarum, quae prope Aboam tam in excultis quam incultis locis hucusque inventae sunt — Accessere praeterea usitatae Suetica et Finnonica nomina.* (Se on: Niitten Kasvujen luettelo, jotka Turun tienoilla itses-tään taikka kylvymaissa tähänasti ovat löytyneet kasvavana — ynnä tavallisimpain ruotsalaisten ja Suomalaisen nimien kansa), ab Elia *Til-Landz*, D:r et Prof. Med. Publ. Aboae, 1683.» Miksi ei hänen perästä kukaan ole Suomen ihanaita hempukkaisia korjannut ja suojellut?! Kalm, Prytz, Wirzén ja muut ovat kyllä kiitollisella huolella niissä askaroineet, mutta minkäänlaista täydellistä ei vielä ole saatu aikaan, lie-neeko toivomistakaan kohdakkoin. Kosk'ei siis Suomen Kasvutar vieläkään isoon aikaan näytä valmistuvan, ja sen tiedot alinomaan ovat välttämättömästi tarpeelliset, niin pitäisi jo edel-läpäin jotaki talouden varaksi hangittamaan. Kansa monessa paikassa elää kovassa kurjuudessa eikä tiedä hyväksensä käyt-tää luonnon suuria lahjoja, joista hänen kuitenkin pitää elä-

mään, vaan tallaa jalkainsa alle monen kasvun, joka olisi tarpeellinen latukseksi taikka kaupaksi. *Talous-Seurat* ovat välisten maamiehille lähettäneet hyödyllisiä kirjoja, mutta vähäisen kyllä ja puuttuvaisia ne'ki. Maankylissä oleskellesamme olemme havainneet syyn tähän kurjaan tilaan usein olevan senki, etteivät halulliset kirjantekiät hyvin tunne kunki kasvun suomalaisen nimen. Kun ei siis nimestä saa selvää, kuingasta sitte mahdollista asiatakaan lajillensa selittää? Mitä hyötyä talonpojalle siitä on, että hän esim. »Opetuskirjassa maan viljelemisessä yhteiselle kansalle, Turusa, 1846» siv. 13 saa lukeaksensa: »Jos sinulla on tilaisuus toimittaa sinullesi Ängkampe, *Alopecurus* nimistä siementä» ja muuta semmoista! Oppimatoimiston talonpoika siinä sano: »Kah, olisipa se taikka se mahdottoman hyvä, mutta ei se kasva meidän maassa (vaikka moni semmoinen kasvu kasvaa pihalla, mutta toisella nimellä tuttu). — Mainittu Tillandz vainaja ansaitsee myös Suomalaisen kasvu-nimien perustamisesta suuremman kiitoksen, sitä suuremmanki, koska hän tullessa meille oli umpiruotsalainen. Hänen nimet ovat usein säntälleen, vaikka hän itse mainitsee, ett'ei hän niitä kovin ahkeraan ole etsiellytkään, vaan ainuaan tahtoi muissa sytyttää halun suomalais-nimien tarkempaan tutkimiseen *). Mutta hänen jälkimmäiset eivät tähän asti ole huolineet hänen lempiästä kehoituksesta. Minkä vähäisen kasvuoppineet ovatki tehneet, ovat parhaasta päästä ajanneet uusia kasvu-lajia takaa, vähä kyllä suomalaisista nimistä huolien, muuta kun jos juuri tapaturmaan ajaa, vaikka niiden tarpeellisuudesta välisten kyllä ovat puhuneet. Niin sanoo esim. V. 1754 *G. Orraeus* (*Praes. Kalm, Adumbratio Florae*) seuravata: »Paitsi eri laijen (*species*), yhtä'pitäväisten (*synonyma*) ja vaihtaminen (*varietates*) tutkimista, ovat kunki paik-

*) — sufficit tamen calcar addidisse de genuinis avidius percontandi.

kakunnan omituiset nimitykset lisään pantavat. Jos vaihtamat talonpojilta nimeltään eroitetaan, merkitköön kasvututkia niitaki. Hän ei olko' yhdellä nimellä tytyväinen, vaan jos kasvuilla eri maan-paikassa olisi usiampi nimi, niin pankoon jo-kaista, ynnä nimi-paikan, muistoon. Tämmöinen selitys on tärkeempi, kun ensisilmäelemällä luulisikaan, sillä kunki paikan nimen osoittamisesta on kasvuoppineelle sekä muille oppimatto-mille hyöty. Kotimaan nimien johdosta osaa oppimato-in hy-väksensä käyttää mitä Kasvuttareessa on opetettu, mikä on tarpeellinen talouksessa, mikä rohtoksi (lääkeeksi), mikä miksi. Jos kasvu tarvitaan Apteekissä, niin hän tietää sen myydä sinne: vieraille ja matkustajille kasvunimet ei ole sen vähem-män tarpeelliset. Jos kasvu on harvoin nähty, niin he saavat, nimen kirjasta nähtyä, tilan asukkailta tarkemmin kysellä sen kasvupaikaa ynnä muuta; mutta jos ei kotikielinen kasvunimi ole tuttu, tämä kyseleminen ei käy laatuun. Selvii hän vielä kasvun luonto ja voimaki ja muut omaisuudet jo paljasta ni-mestä, joka useimmasti on ihmeen sopiva.» Tästä kauniista puheesta ei kuitenkaan näytä seuraneen sen parempata nimien korjaamista, vaikka kolme vuotta sen perästä yhtä kauniisti pu-huttiin Talous-Sanakirjan tarpeellisuudesta. Vasta nykyisem-pinä aikoina ovat Lönnrot, Ticklen, Ervast ja muut ruvenneet näitä hyljättyjä korjaamaan, ja tuskin lienee nykyisinä aikoina sitä kasvuoppiasta, joll' ei kirjassaan suomalaisia kasvu-nimejä ole kirjoitettuna. Mutta usiimmat ovat niitä pitäneet paljaana kaunistuksena Kukat-tareelle, eivätkä sentähden ole niin huoli-neet siitä, jos nimi oli selvä taikka ei, ja millä tienoilla se oli tavallinen. Koska v. 1802—29 Ruotsissa *Kasvu-Kuvatar* (Svensk Botanik) toimitettiin, niin oppivainen Alanus siihen laitti joitakuuta suomalaisia nimejä. Niitä ja muita semmoisia on luultu selviksi, vaikk'ei jokaiseen suinkaan ole luottamista, kosk'ei niitä meidän maankylissä omisteta. Niitä nimejä tut-